

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦЯ-АНАЛІТИКА З ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На підставі виявлених вимог роботодавців до особистих і професійних якостей фахівця-аналітика, сукупності знань, вмінь і навиків сформовано систему компетенцій, що представлена двома групами: загальні (інструментальні, в т.ч. когнітивні здібності, технологічні та лінгвістичні уміння; системні; соціально-особистісні та міжособистісні) й спеціальні, диференційовані за освітньо-кваліфікаційними рівнями

Постановка проблеми. Економічний аналіз як процес впливу на дійсність (як вид діяльності) є способом використання суб'єктом (управлінцем, аналітиком) властивостей об'єктів та взаємовідносин між ними при вирішенні завдань управління за допомогою взаємозв'язку відповідних методів, організаційних форм, технологій. У рамках цього підходу можемо розглядати і економічний аналіз як навчальний предмет, що за своїм змістовним наповненням є процесом впливу на дійсність (зокрема, через формування відповідних суб'єктів). Враховуючи особливості економічного аналізу, можна констатувати, що функціонування такої системи (насамперед, в практичному прояві) можливе виключно за наявності відповідного суб'єкта, котрий і **встановлює** завдання перед системою економічного аналізу, які зумовлюють реалізацію її функціонально-цільового призначення. Суб'єкт науковець також спричиняє вирішальний вплив на розвиток економічного аналізу як прикладної функціональної науки.

У процесі пізнання ключовим є суб'єкт, об'єкт, метод, і саме від суб'єкта значною мірою залежить результативність пізнання у відповідній сфері. Необхідно продовжити наукові розробки щодо суб'єктного аспекту бухгалтерського обліку, економічного аналізу, контролю; здійснення їх з використанням напрацювань економістів-теоретиків, соціологів, менеджерів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інституційні економічні проблеми (теоретичні, методологічні, прикладні) в Україні досліджують С.І. Архиреев, О.Г. Білорус, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, О.А. Гриценко, О.Д. Гудзинський, Я.А. Жаліло, Г.Г. Кірейцев, Д.Г. Лук'яненко, Л.Г. Мельник, Ю.В. Павленко, В.П. Семиноженко, В.М. Тарасевич, А.А. Чухно, В.О. Шевчук, М.А. Шепелєв, В.Д. Якубенко, О.Л. Яременко. Разом з тим, основна увага зосереджується на загальнотеоретичних економічних питаннях, у більшості праць проблематика економічного аналізу не розкривається.

Відзначаючи цінність результатів досліджень названих вчених і значні досягнення сучасної економічної науки, слід зауважити, що класичні теоретико-методологічні підходи до економічного аналізу потребують суттєвих змін з урахуванням суспільно-економічних трансформацій, макрота мікроекономічних умов функціонування суб'єктів господарювання, досягнень суміжних галузей знань. Зокрема, актуальність проведених досліджень викликана потребою переосмислення підходів до формування професійного світогляду фахівців-аналітиків у системі вищої освіти та перегляду структури й змісту аналітичних навчальних предметів.

Метою дослідження є обґрунтування системи компетенцій фахівців, які проводять економічний аналіз.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьогодні докорінно змінюється положення, статус і функціональне наповнення праці суб'єкта економічного аналізу. Тому необхідно сформулювати характеристики статусу аналітика та його взаємовідносин з суспільством, що пояснюється за допомогою інституційної теорії як основи, що передбачає існування відповідних інституцій, здатних пояснити характер і зміст вказаних взаємовідносин. Людство єдине у своїй біологічній формі, але надзвичайно багатогранне у культурному, духовному та соціальному проявах, особливостях розвитку і взаємодії. За словами А. Тойнбі: "Внутрішня сторона життя суспільства є вираженням життя будь-якого суспільства в послідовності розділів його історії, в сукупності всіх складових його об'єктів. Зовнішній аспект – це відносини між окремими

суспільствами, розгорнуті у часі та просторі" [5]. Питання природи, причин та умов людської взаємодії є одними з головних, які протягом кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. намагаються вирішити економісти та фахівці у сфері суспільних наук (Р. Коуз, Д. Норт, Р. Акселпрод, Р. Гардін, М. Тейлор, Г. Марголіс та ін.).

Домовленість (або недомовленість) завжди була та продовжує бути таким світоглядним і моральним універсалізмом, який до цього не усвідомлювався в такій якості, хоча неявно функціонував у всьому соціальному досвіді людини та суспільства, в їх діяльності, взаємодії та поведінці. Така домовленість все більше набуває статусу достатньо осмисленої граничної загальнокультурної форми, яка має бути усвідомлена. Основою людської взаємодії є традиції. Вони покликані допомагати знаходити спільне, визначати основу для взаємодії. За своєю сутністю традиції є інформацією про правила поведінки, яка зберігається і передається з покоління в покоління.

Отже, економічна наука не може брати як вихідний пункт абстрактну "економічну людину", а має враховувати, що людина приносить в економіку звички, етнічні стереотипи, забобони, які можуть мати вирішальне значення у формуванні конкретних господарських систем. "Економічний механізм – це сукупність економічних структур, інститутів, форм і методів господарювання, за допомогою яких реалізуються чинні в конкретних умовах економічні закони та здійснюється погодження і коригування суспільних, групових і приватних інтересів" [4, с. 511]. Людина "присутня" в суспільно-економічних відносинах як його організуючий початок, а не як один з предметів поряд з іншими предметами, що сприймаються. Дослідження економічного аналізу, який став важливим засобом формування економічної поведінки суб'єктів, свідомого впливу на досліджувані об'єкти з метою надання їм визначеної спрямованості та одержання бажаних результатів, тим самим сприяючи зменшенню невизначеності, потребує реконструювання такої специфічної присутності суб'єкта при визначенні подальших напрямів розвитку економічного аналізу.

Зосередимо увагу на доведенні потреби функціонування фахівців-аналітиків в умовах існуючої суспільно-економічної формації і формуванні системи компетенцій таких суб'єктів.

Ускладнення господарських зв'язків, диверсифікація діяльності суб'єктів господарювання, паралельне функціонування різних форм власності, розвиток нових видів економічної діяльності істотно змінили вимоги, що висуваються до професійної підготовки спеціалістів, які займаються організацією та проведенням економічного аналізу, зокрема, на перший план виходить його інноваційний потенціал, креативність, здатність до швидкого реагування на зміни оточуючого середовища. Потрібно визначити сукупність компетенцій, в тому числі знань, вмінь та навиків, достатніх для здійснення аналітичних робіт. Це дасть змогу забезпечити раціональну організацію економічного аналізу задля досягнення ефективності роботи підприємств.

Дослідження питань організації економічного аналізу з урахуванням сучасних інституційних запитів є одним із доведень практичної необхідності функціонування фахівців аналітиків, основні причини чого наведено та обґрунтовано далі.

По-перше, становлення та розвиток постіндустріальної економіки (в окремих інтерпретаціях – інформаційної економіки) потребує використання нових інформаційних технологій, інституційні зміни спричиняють збільшення обсягу та ускладнення економічних робіт, в тому числі аналітичних. Відбувається формування інформаційно-

аналітичної діяльності як окремого виду економічної діяльності, що забезпечує потреби інших суб'єктів економіки в інформаційному ресурсі. Відповідно, необхідним є підготовка фахівців-аналітиків, здатних виконувати багатобачні, різнопредметні завдання (насамперед, продукувати нові якісно змістовні знання в тій галузі, що становитиме їх професійне предметне поле).

По-друге, розвиток фінансових інститутів, ринку цінних паперів викликає потребу у розширенні обсягів та перегляду змісту підготовки відповідних фахівців – фінансових аналітиків як спеціалістів з ринку капіталу: "підготовка фахівців у цій галузі повинна стати одним з пріоритетних напрямів удосконалення системи економічної освіти в Росії" [3, с. 4]. Зростання потреб у кваліфікованих аналітиках для потреб розвиненої ринкової економіки та розширення їх функціональних можливостей підтверджується публікаціями західних фахівців [7, 8, 9, 10].

По-третє, пропозиції науковців сприяють постійному удосконаленню змісту та організації аналітичної роботи.

Відзначимо, що за результатами проведеного дослідження на більшості підприємств не має окремого підрозділу або співробітника, що займається виконанням аналітичної роботи, спостерігається незацікавленість власників суб'єктів господарювання у організації та функціонуванні системи економічного аналізу у зв'язку з нерозумінням або неможливістю визначення переваг, що така система може надати. Однак виявлена тенденція є спадаючою, що свідчить як про повільне розширення аналітичних повноважень на підприємствах, так і про спроби керівника надати організаційної форми процесу здійснення економічного аналізу. Аналітичні функції в більшості випадків виконуються головним бухгалтером або окремими бухгалтерами. Існують випадки виконання аналітичних робіт на підприємствах, але співробітники, застосовуючи елементарні аналітичні прийоми, методики, здійснюючи фактично економічний аналіз, виконують такі процедури інтуїтивно. Частина підприємств, де є функціональний підрозділ з економічного аналізу, має тенденцію до зростання.

Отже, для якісного виконання всього комплексу аналітичних робіт потрібні конкретні виконавці – аналітики з економічної діяльності. За результатами спільного дослідження з І.Т. Райковською дійшли висновку, що "для проведення економічного аналізу повинна бути залучена оптимальна кількість працівників, яка визначається сформованим підходом до організації економічного аналізу, обсягом виконуваних робіт та кваліфікацією працівників, необхідною для виконання робіт відповідного рівня складності"¹. Також для удосконалення організації економічного аналізу на підприємстві необхідно орієнтувати проведення економічного аналізу на осіб, що приймають управлінські рішення, адже не має потреби в

проведенні аналітичного дослідження, якщо його результати не будуть затребувані менеджментом підприємства. З цього приводу В.В.Ковальов зазначає: "прийняття успішного рішення фінансового характеру передують аналітичні розрахунки, тому практично будь-який представник апарату управління підприємства – від топ-менеджерів до рядових спеціалістів (бухгалтер, фінансовий менеджер, економіст) – просто зобов'язаний бути хорошим аналітиком з економічної діяльності. Очевидно, що аналіз, що є однією із складових грамотного управління фінансами, повинен виконуватися не лише в ретроспективі, але і, що нерідко більш важливо, в перспективі" [2, с.4]. Першочергове завдання в цьому контексті – професійні спеціалісти, які володіють глибокими знаннями з курсів блоку "Економічний аналіз". Якість управлінського процесу залежить від рівня фахової підготовки як фахівців-аналітиків, так й всіх працівників апарату управління.

По-четверте, для здійснення адекватної оцінки, діагностики та прогнозування діяльності підприємства використовується методичний інструментарій економічного аналізу, який перманентно розширюється і, як правило, ускладнюється. Відповідно, для його застосування мають бути підготовлені фахівці. Раціонально побудована система організації економічного аналізу суб'єктів господарювання та наявність фахівця-аналітика забезпечує отримання оперативної аналітичної інформації про стан, тенденції зміни господарської діяльності підприємства, фактори, які спричинили ці зміни, сприяє розробці комплексу заходів щодо нейтралізації дії факторів, які негативно впливають, формування економічної обґрунтованої стратегії розвитку суб'єкта господарювання в цілому, окремих напрямів діяльності, структурних підрозділів тощо. Дотримання організаційних дій, необхідних для раціональної організації економічного аналізу на підприємстві, передбачає забезпечення передумов для досягнення успіху в ній.

Для отримання достовірних результатів економічного аналізу необхідне технічне та інформаційне забезпечення. Отже, наведені передумови мають враховувати відповідальні особи з організації та проведення економічного аналізу.

Держаний підхід до переліку необхідних професій та відповідні для них кваліфікаційні характеристики закріплені нормативним актом – Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників (затверджено Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р. № 336.). Такої професії як аналітик в Довіднику не має². Виконання певних аналітичних функцій включено до кваліфікаційних характеристик групи професій (табл. 1).

Таблиця 1. Перелік аналітичних функцій за професіями, регламентованими Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників

Професія	Аналітичні функції
Керівник	аналіз та узагальнення інформації
	продукування нових ідей, управлінських рішень
	аналіз виконання планів
Головний бухгалтер	надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства
	організація роботи з поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів подання обробленої інформації до виконавців
	впровадження автоматизованої системи обробки даних бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності підприємства
Головний економіст	організація проведення комплексного економічного аналізу і оцінки результатів господарської діяльності підприємства та його підрозділів
	розробка заходів щодо використання внутрішньогосподарських резервів
	проведення атестації та раціоналізації робочих місць до проведеного дослідження
Начальник планово-економічного відділу	керівництво проведенням комплексного економічного аналізу всіх видів діяльності підприємства і розробкою заходів щодо ефективного використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів
	забезпечення розробки методичних матеріалів з техніко-економічного планування діяльності підрозділів підприємства
	організація впровадження засобів механізованого і автоматизованого оброблення планової і облікової інформації
Начальник фінансового відділу	аналіз господарської діяльності підприємства
	участь у розробці пропозицій, спрямованих на забезпечення платоспроможності, запобігання утворенню і ліквідації невикористаних товарно-матеріальних цінностей, підвищення рентабельності виробництва, збільшення прибутку, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції, зміцнення фінансової дисципліни
Аудитор	здійснення аналізу фінансової діяльності установи, організації, підприємства незалежно від форми власності

¹ Райковська І.Т. Організація і методика економічного аналізу діяльності суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі / І.Т. Райковська: Дис. ... к.е.н.: 08.00.09; – Захищена 25.03.2008; Затв.02.07. 2008 – Житомир, 2008. – 192 с. – С. 113.

² Протягом 20-х рр. ХХ ст. вже існували фахівці, котрих називали аналітиками (але за посадою – інструктори-ревізори, бухгалтери) [1].

Економіст	здійснення економічного аналізу господарської діяльності підприємства та його підрозділів
	виявлення резервів виробництва
	розробка заходів щодо забезпечення режиму економії, підвищення рентабельності виробництва, конкурентоспроможності продукції, продуктивності праці, зменшення витрат на виробництво і реалізацію продукції, усунення втрат та непродуктивних витрат, а також виявлення можливостей додаткового випуску продукції
	визначення економічної ефективності організації праці та виробництва, впровадження нової техніки і технології, раціоналізаторських пропозицій та винаходів
Економіст бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності	проведення комплексного аналізу господарської діяльності підприємства і його господарсько-облікових підрозділів
	підготовка пропозицій з усунення недоліків щодо витрачання державних коштів, підвищення ефективності виробництва, послідовного здійснення режиму економії

З наведених вище функцій, частина відображає організацію та проведення комплексного економічного аналізу – головний економіст, начальник планово-економічного відділу, економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності; інші – здійснення економічного аналізу господарської діяльності (економіст, начальник фінансового відділу), аналізу фінансової діяльності (аудитор), аналізу та узагальнення інформації (керівник). Наведена лише одна професія, в назві якої є посилання на здійснення економічного аналізу і то, в поєднанні з бухгалтерським обліком – економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності.

За результати проведеного анкетування адміністративно-управлінського персоналу та власників 110 суб'єктів господарювання Житомирської області, представників аудиторських і консалтингових фірм виділено групи основних вимог роботодавців до особистих і професійних якостей фахівців, котрі здійснюють економічний аналіз. Відповідно, фахівець аналітик повинен володіти:

– знаннями – економічними (економічний аналіз, економіка підприємства, бухгалтерський облік, планування, фінанси підприємства), що підтверджено наявністю вищої економічної освіти; правовими (за наявності зарубіжних країн партнерів – особливостей їх законодавства), з менеджменту, психології, іноземних мов;

– особистими якостями – креативністю мислення, ініціативністю, відповідальністю, дисциплінованістю, чесністю; – здібностями – аналітичними, організаційними, комунікативними; постійного опанування новими знаннями; – уміннями – застосовувати сучасний технічний та науково-методичний інструментарій, комп'ютерні технології збору, обробки, продукування інформації; працювати з нормативними документами, представляти результати своєї діяльності у доступній для користувача формі, виявляти альтернативні варіанти вирішення проблеми та обґрунтовувати оптимальний, приймати рішення за наявності багатоваріантних наслідків.

Крім наведених, роботодавці звертали увагу і на такі моменти: для виконання покладених функціональних обов'язків фахівці, які здійснюють економічний аналіз, мають знати особливості суб'єкта господарювання (виробничо-технологічні, організаційно-управлінські, соціальні, екологічні), стратегію діяльності і тактику її реалізації, зовнішнє середовище (зокрема, конкуренти, споживачі, постачальники).

Формування фахівців – аналітиків відбувається за такими рівнями підготовки, в процесі яких і отримуються відповідні знання, уміння, закріплюються та розширюються навички (рис. 1).

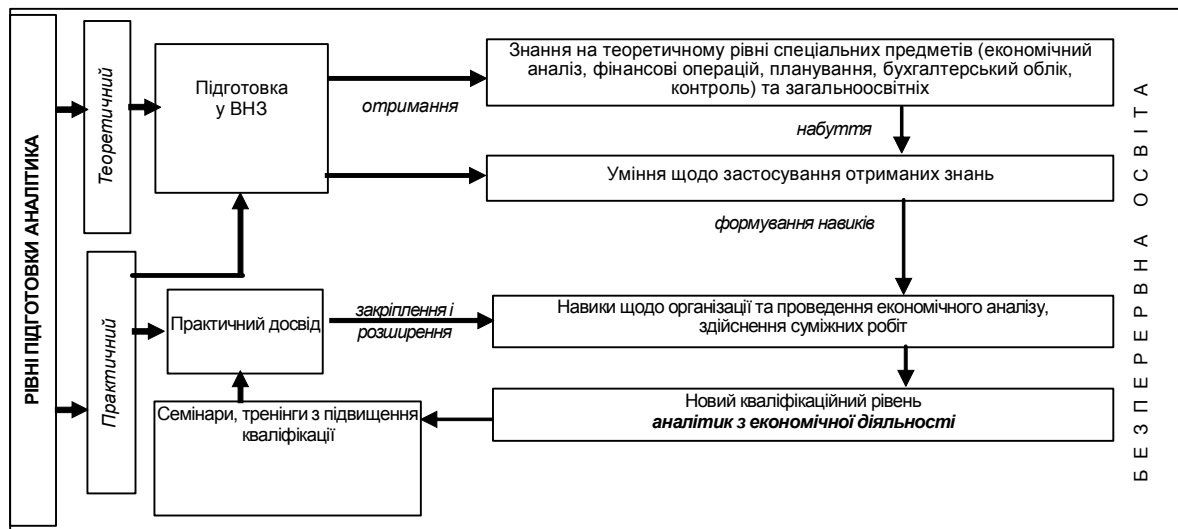

Рис. 1. Теоретичний та практичний рівні підготовки фахівця-аналітика

Отже, при підготовці спеціаліста у вищій школі він отримує знання, які характеризуються набутою теоретичною базою з загальноекономічних (наприклад, економічна теорія, макроекономіка, мікроекономіка, фінанси) та фахових дисциплін (зокрема, економіки підприємства, бухгалтерського обліку, господарського контролю та економічного аналізу), і уміння, які базуються на теоретичних знаннях. На практичному рівні майбутній аналітик з економічної діяльності набуває навичок з організації та здійснення аналітичного процесу, які формуються як сукупність теоретичних знань та умінь. В умовах нової суспільно-економічної формації, враховуючи постійний приріст знань та швидкість такого процесу, зміну запитів щодо професійних знань та навичок відбувається процес безперервної освіти, тобто освіти протягом усього життя. Такий процес передбачає систему постійного підвищення кваліфікації через різні професійні курси, тренінги, семінари, за допомогою дистанційних форм навчання, що набуває все більшого поширення з розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій, Інтернет. В цілому щодо творчої особистості фахівця-аналітика можемо

зазначимо, що "аналітики – люди, які досить рідко зустрічаються у природі, у яких базові риси особистості сформовані таким чином, що дозволяють орієнтуватися не лише у спеціальних знаннях, але й в фундаментальних категоріях світосприйняття... Слід відсторонюватися від псевдоаналітиків, які доволіно скорочують процес аналізу і звужують його предметне поле..."³

На основі вищевикладеного, сформуємо базові вимоги до фахівця із проведення економічного аналізу – аналітика з економічної діяльності (рис. 2).

Розшифровка вимог, змісту та особливостей професійної діяльності фахівців-аналітиків наведено в Професіограмі, охарактеризуємо окремі з них.

³ Морозов Б.М. Отбор проектов как процесс, или 6 граней таланта аналитика / Б.М. Морозов. – Сб. Роль аналитика в управлении компанией Москва: ИКФ Альт, 28 июня 2002.

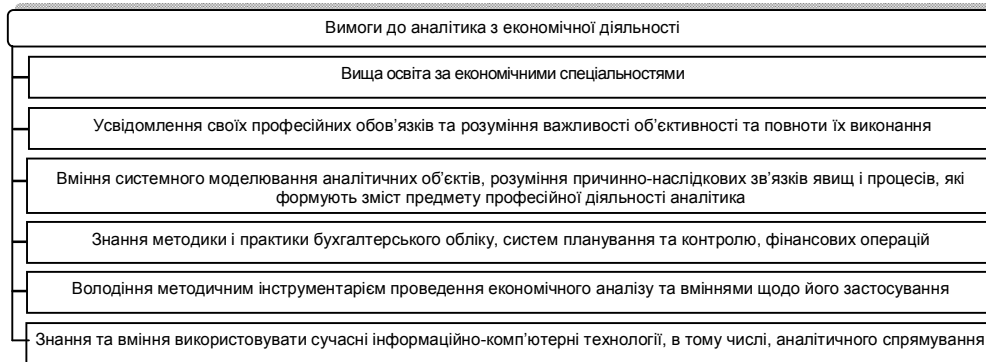

Рис. 2. Базові вимоги до фахівців з економічного аналізу

Професіограма складається з таких блоків:

1. Загальна характеристика професії: вирішення завдань з економічного аналізу
 2. Професійна область: економіка
 3. Шляхи здобуття професії: вища освіта за економічними спеціальностями.
 4. Область базових знань (знання спеціальних предметів): економічний аналіз (в т.ч. фінансовий аналіз, стратегічний аналіз, економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання, що враховує специфіку за видами економічної діяльності), статистика, економіка підприємства, бухгалтерський облік, контроль, фінансовий менеджмент.
 5. Область базових знань (знання загальноосвітніх предметів): економічна теорія, філософія, математика, іноземні мови, інформаційні технології, менеджмент, маркетинг.
- Особистісні якості та якості, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності:
- розвинуті аналітичні здібності, вміння отримувати і обробляти необхідну інформацію, оцінювати, порівнювати і засвоювати її; розвинута увага, інтуїція і пам'ять, акуратність;
 - розвинуте почуття відповідальності;
 - постійний контроль ситуації у обраній сфері діяльності, що дозволить управляти і приймати швидкі та точні рішення;
 - розвиток лідерських якостей, створення довірливих стосунків з колегами, комунікативні навички,;
 - здатність та вміння просто, зважено і аргументовано викладати свої думки; брати на себе відповідальність за прийняте рішення та його наслідки;
 - енергійність, ерудованість, чесність та об'єктивність, ораторські здібності;
 - креативність мислення, готовність до сприйняття наукових знань;
 - здатність та вміння роботи з комп'ютерними технологіями та програмним забезпеченням
7. Психологічні характеристики:
 - емоційна стійкість, що передбачає здатність зберегти ефективність роботи у стресових ситуаціях;

– оперативність мислення, здатність швидко аналізувати ситуацію та приймати правильне рішення і представляти результати інтелектуальної діяльності на мовно-логічному та образному рівнях;

– критичне сприйняття зовнішнього оточення, самого себе (знання своїх індивідуально-психологічних особливостей, розуміння можливостей і обмежень у конкретному виді діяльності, здатність до саморегуляції).

Таким чином, насамперед, для розвитку аналітичних навичок спеціаліст опановує комплекс навчальних предметів. Ефективне вивчення навчального предмету "Економічний аналіз" можливе лише за наявності достатніх знань з основних тем, викладених у наступних блоках курсів: зокрема, філософія, економіко-теоретичні дисципліни, фінанси та фінансовий менеджмент, фінансовий та управлінський облік, статистика, менеджмент. Отже, навчальний предмет "Економічний аналіз" повинен становити логічне продовження вивчення курсів суміжних дисциплін або відбуватися паралельно з ними. Крім базових знань загальноекономічних та профільних фахових предметів, професійний аналітик повинен мати достатній рівень знань з правового регулювання підприємницької діяльності (фінансове право, податкове право, цивільне право тощо).

Фахівець з економічного аналізу має усвідомлювати важливість своєї діяльності для подальшого розвитку діяльності суб'єкта господарювання, мати активну громадську позицію. З цього приводу влучною є теза В.О. Шевчука: "Економічне мислення, що межує з безграмотністю, безграмотність, що межує з невіглаством, спотворене тлумачення основоположних економічних понять спричиняють руйнівне господарювання" [6, с. 62]. Щодо соціального значення економічного аналізу як науки, практичної діяльності та навчального предмету авторська позиція розкрита вище.

В цілому, передумови професійної роботи фахівця з економічного аналізу, не обмежуються наявними знаннями, навиками та уміннями (рис. 3).

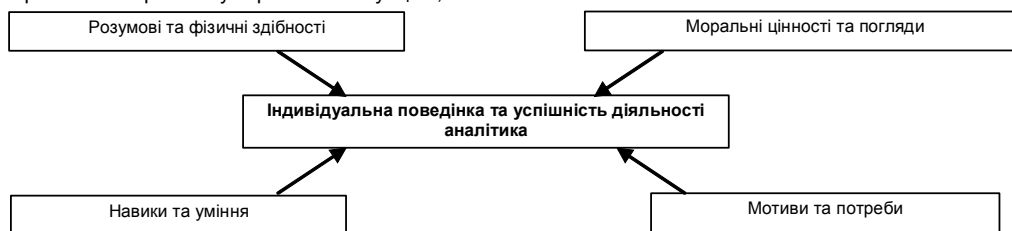

Рис. 3. Фактори, що впливають на індивідуальну поведінку та успішність діяльності аналітика з економічної діяльності

Моральні цінності та погляди, мотиви та потреби є складовими культури фахівця-аналітика. Етимологічно термін "культура" походить від латинського cultura – "обробіток, обробка, розвиток, шанування", має більше 500 оригінальних тлумачень і в найбільш загальному вигляді розглядається як специфічний спосіб організації і розвитку людської життєдіяльності, представлений в продуктах матеріальної і духовної праці, в системі соціальних норм і установ, в духовних цінностях, в сукупності стосунків людей до природи, між собою і до самих себе. Сьогодні вводяться такі поняття як:

– інформаційна культура – характеризує уміння цілеспрямовано працювати з великими обсягами інформаційних ресурсів, в тому числі швидко сприймати і обробляти електронні інформаційні ресурси за допомогою сучасних засобів та технологій. Прояви інформаційної культури фахівців-аналітиків – це, насамперед, наявність навичок використання сучасних технічних пристроїв; здатність

використовувати інформаційно-комп'ютерні технології; знаходити, отримувати, обробляти та застосовувати інформацію різних джерел (друкованих, електронних).

– аналітична культура як складова економічної культури. Під аналітичною культурою розуміють "історично визначений рівень стану творчих сил і здібностей аналітиків, що відбивається в типах і формах організації і проведення економічного аналізу для здійснення аналітичної підтримки управлінських рішень на будь-якому рівні управління"⁴. Вважаємо, що в такому контексті можна говорити про культуру фахівця аналітика в цілому, а не як окрему складову культури.

⁴ Культура і економіка [Текст]: Междунар. науч. – прак. конф., 2008 г., 20-21 марта, Донецк: [Матеріаль]. – Донецк: Дон НУЕТ, 2008. – 401 с. – С. 188.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на підставі наведених вище вимог до фахівця-аналітика, сукупності знань, вмінь та навиків, а також узагальнюючи отримані результати анкетування працівників економічних служб підприємств; аудиторів, представників консалтингових фірм, системи державного контролю; викладачів вищих навчальних закладів сформуємо систему компетенцій аналітика (див. рис. 4).

Така система компетенцій представлена двома групами – загальні (інструментальні, в т.ч. когнітивні здібності, технологічні та лінгвістичні уміння; системні; соціально-особистісні та міжособистісні) та спеціальні. Спеціальні компетенції подані диференційовано за освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавра та магістра. Це забезпечує реалізацію наукових розробок у практичну діяльність, підвищення її ефективності та корисності для суспільства.

Список використаної літератури:

1. *Вейцман Н.Р.* Очерки по бухгалтерскому учету и анализу / Вейцман Н.Р. – М.: Госфиниздат, 1958. – 152 с.
2. *Ковалев В.В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия: [учебник] / В.В. Ковалев, О.Н. Волкова. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 424 с.
3. *Ковалев В.В.* Введение в финансовый менеджмент / Ковалев В.В. – М.: Финнасы и статистика, 1999. – 768 с.
4. *Основи стійкого розвитку: [навчальний посібник / заг. ред. д.е.н., проф.*

Л.Г. Мельника]. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2005. – 654 с.
5. *Тойнби А.Дж.* Постигание истории: [сборник] / Тойнби А.Дж.; [пер. с англ. Е.Д. Жаркова]. – М.: Айрис-пресс, 2004. – 640 с.
6. *Шевчук В.* Глобальна місія України і національна модель сталого розвитку / Шевчук В. // *Економіст.* – 2006р. – №1 – С. 62-65.
7. *Atricia C. O'brien, Maureen F. Mcnichols, and Hsiou-Wei Lin.* Analyst Impartiality and Investment Banking Relationships / Atricia C. O'brien, Maureen F. Mcnichols, Hsiou-Wei Lin // *Journal of Accounting research.* – 2005. – Vol. 43(№ 4), September. – pp. 623-650.
8. *Chaney, P.; C. Hogan; and D. Jeter.* The Effect of Reporting Restructuring Charges on Analysts' Forecast Revisions and Errors / Chaney, P., C. Hogan, D. Jeter. // *Journal of Accounting and Economics.* – 1999. – № 27. – pp. 261-84.
9. *Fried, D.; and D. Givoly.* “Financial Analysts' Forecasts of Earnings: A Better Surrogate for Market Expectations.” *Journal of Accounting and Economics*, October 1982, pp.85-108.
10. *Peter d. Easton and Gregory A. Sommers.* Effect of Analysts' Optimism on Estimates of the Expected Rate of Return Implied by Earnings Forecasts // *Journal of Accounting Research.* – 2007. – Vol. 45 (№ 5), December. – pp. 983-1015.

ОЛІЙНИК Оксана Вікторівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри аналізу і статистики Житомирського державного технологічного університету